

IZ DRUŽINSKEGA ARHIVA

RAZISKOVALNA NALOGA
ZGODOVINARSKI KROŽEK
OŠ IVANA SKVARČE
ZAGORJE OB SAVI

K O L E N Č E V I N A

SODELOVALI SO ČLANI ZGODOVINARSKEGA KROŽKA :

PETRA ROME, SANJA TATAROVAC, PRIMOŽ LAZNIK
METKA REBERŠEK, TINA SAJOVIC, META RUS IN
ČLANICI FOTO KROŽKA NINA OJSTRŠEK IN
NELI RAKITA

MENTORICI : MILENA ZUPANČIČ, ANA RENKO

Žiaa Koniuar

I. U V O D

O našem kraju je pisal že Valvasor. Med drugim je zapisal: "Od Gamberka do Zagorja so ljubke doline, okrog njih so lepi hribi. Svet je rodoviten, travniki so lepi in paše obilne. Prebivalci rde debele volove. V gozdovih je dosti lesa. V pokrajini so male vasi in samine. Po bregovih je nekaj vinogradov, ki rde bolj slabo vino."

Valvasor je v delu Slava vojvodine Kranjske poročal tudi o premogu; pravi, da so našli v Strahovljah "zmajevo kri" in jo uporabljalo v lekarniške namene.

Razvoj premogovništva in industrije pa je privabil ljudi, da so se začeli naseljevati v dolino Medije in Kotredeščice.

Opis Zagorja iz leta 1830 v katastrskem zapisniku pa se glasi:

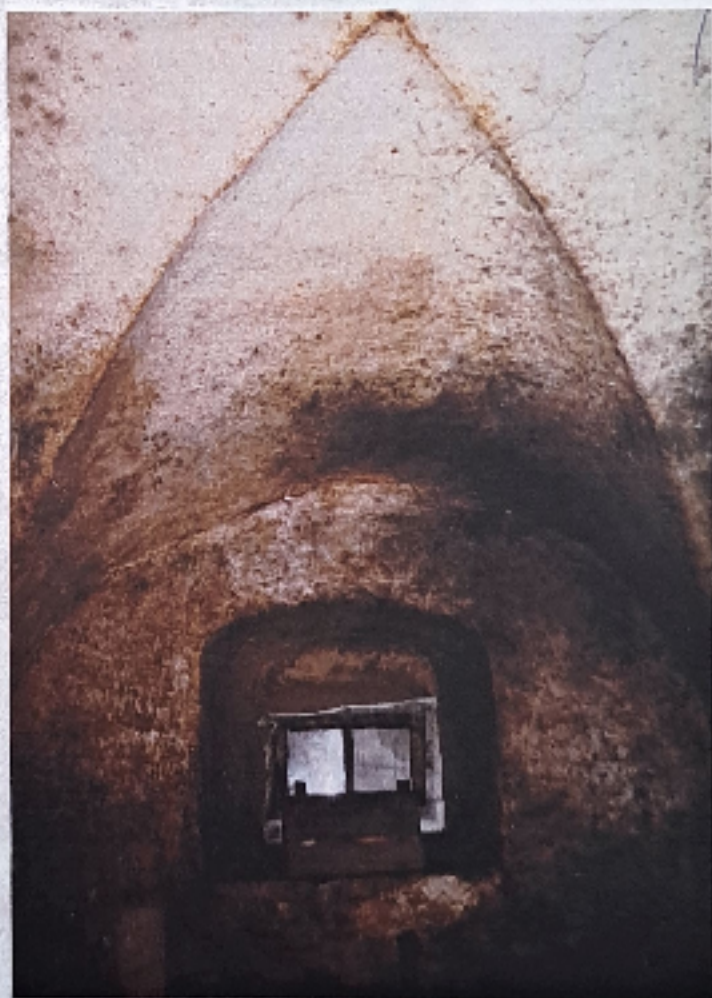
"Zagorje ima steklarno. Pri hišah so travniki s sadnimi drevesi. Pri steklarni je rudnik "kamenega premoga". V občini živi 718 oseb v 104 hišah. Prebivalci so kmetovalci, 2 se bavita z obrtjo in kmetovanjem, pravih obrtnikov je 8. Steklarna je zgrajena iz dobrega materiala. Druge hiše imajo zidane temelje, sicer so lesene in v precej dobrem stanju. Strehe so slamnate, okna so majhna, prostori skromni in umazani. Gospodarska poslopja se držijo hiš in so večinoma lesena ali pa imajo zidane temelje."

II. KOLENČEVINA

Povsem drugačna pa je bila hiša, ki jo še danes Zagorjani poznamo pod imenom Kolenčevina. Mogočna hiša stoji na mestu, od koder pelje cesta proti Potoški vasi in Kotredežu. Hiša je bila grajena v dveh etapah in je danes pod spomeniškim varstvom. Novejši del stavbe skriva v temeljnem kamnu na zunanji strani hiše letnico 1710. Strokovnjaki so ocenili, da pa je drugi del stavbe glede na način gradnje starejši za okrog 100 do 150 let.

KLETNI PROSTOR - STAREJŠI DEL HIŠE

KLETNI DEL HIŠE IZ LET 1710

V hišo vodita dva vhoda, s ceste in z dvorišča.

VHOD V HIŠO Z DVORIŠČA

Ker je hiša stara, je tudi skrivnostna. Vsak prostor ponuja svojo zgodbo, mnogi predmeti v hiši imajo že zgodovinski pomen.

Gospod Dušan Kolenc, sedanji lastnik te hiše, nam je pripovedoval o njej, obujal svoje spomine in obnavljal ustna izročila svojih prednikov.

"Moj oče Lojze Kolenc se je kot mlad fant, po poklicu učitelj, priženil iz slikovite vasi Čemšenik v to hišo.

POROČNA SLIKA MARTE IN ALOJZA KOLENCA

Njegova žena Marta Intihar, to je bila moja mama, je po svojem očetu podedovala to hišo in posestvo. Oboje je kupil moj stari oče Matija Intihar leta 1895 od Franca Hellerja. Zanimivo je, da nas družijo z nekdanjimi lastniki te hiše - z družino Heller, ki se je preselila v Gradz in tam še vedno živi, prijateljska, že skoraj sorodstvena vez.

Matija in Amaliya Intihar sta se preselila v Zagorje iz Lukovice po službeni dolžnosti. Matija je v hiši nadaljeval s trgovino. V spodnjih prostorih hiše, ki so jo ljudje imenovali "šnopsapote-ka", je prodajal žgano pijačo. V hiši še vedno uporabljamo barvaste steklenice. Oranžna steklenica ima vgravirano letnico 1470. ²

BARVASTE STEKLENICE IZ "ŠNOPSAPOTEKE"

DUSAN KOLENC

Moja mama Marta je zgodaj izgubila svojo mater in edinega brata Maksa, ki je bil po poklicu vrtnar. Odšel je v Ameriko s trebuhom za kruhom in tam leta 1906 za posledicami nesreče v rudniku umrl. Na vrtu za hišo še vedno raste tisa, ki jo je zasadil Maks pred odhodom v Ameriko".

V zakonu so se Lojzetu in Marti Kolenc rodili štirje otroci. Najmlajši Vlado je bil kot talec 23.3.1945 ustreljen v Radečah.

"Z mojo ženo Ančko, rojeno Sparlek, sva v zakonu imela dva otroka, sina in hčer. Najin sin Vlado, ki je dobil na željo nas-staršev- ime po ustreljenem stricu, je pred dobrim letom, mlad, poln življenja, umrl za zahrbtno boleznijo. Nismo vraževerni, ampak ob tej tragediji se velikokrat spomnimo naše mame Marte, ki nas je prosila, naj ne damo sinu ime Vlado, saj je bil že eden tako nesrečen. Zagorjanka Vida Taufer je moji mami posvetila eno od svojih pesmi, in sicer PESEM MATERI USTRELJENEGA SINA."

Usoda je res kruta. V tej hiši so torej kar tri mame, tri generacije zaporedoma objokovale smrt svojega sina. Amalija Intihar je izgubila sina Maksa, Marta Kolenc sina Vlada, Ančka Kolenc pa tudi sina Vlada.

Lojze Kolenc je bil učitelj, nazadnje tudi šolski upravitelj na zagorski osnovni šoli. V prostem času je doma kmetoval, sadjaril, čebelaril, saj je nadvse ljubil zemljo. Bil je vsestransko aktiven. Sodeloval je pri takratnem Sokolu kot tajnik. Bil je med ustanovitelji dramskega društva. Ni le igral, ampak tudi režiral igre in sicer: Deseti brat, Cigani, Anarhist, Bucek v strahu in druge. Rad je tudi pel v pevskem zboru. Bil je ustanovitelj Čebelarskega društva Zagorje, ki je leta 1994 praznovalo

75.obletnico obstoja.

Se sedaj, po tolikih letih, pripovedujejo njegovi učenci Zagorjani, da jih je med poukom vodil v svoj sadovnjak, jih učil negovati drevje, jim razkazoval čebelnjak in opisoval življenje živali in rastlin. Njegov učenec se je celo spomnil, da so se po ogledu čebelnjaka vračali v šolo z velikimi kosi kruha, namazanimi z debelo plastjo medu.

NADUČITELJ ALOJZ KOLENC Z UČENCI IZ LETA 1934

V šolski kroniki je učitelj Alojz Kolenc opisal tudi obdobje okupacije Zagorja. Zanimivi so zapisi o življenju njegove družine med vojno.

Sin Dušan je bil na začetku vojne dijak v Sarajevu. Takoj prve dni je odšel njegov bataljon v borbo. Ob razsulu starojugoslovanske vojske so se mnogi vrnili, Dušan pa šele po petih mesecih. Zaradi sodelovanja s partizani so ga leta 1943 aretirali in zaprli. Zaprt je bil v Trbovljah, Mariboru in v Lipovskem. Domov se je vrnil junija 1945.

Sin Črtomir je v Ljubljani končal pravo. Junija 1942 so ga aretirali in odpeljali v italijansko taborišče Treviso. Vsak paket, ki so ga domači poslali, je spremljala vroča želja, da bi se Črtomir vrnil. Po kapitulaciji Italije je za kratek čas prišel v Zagorje, potem pa je odšel v partizane.

Hčerka Breda je bila praktikantka v zagorski lekarni. Ker ni bila nemškega "pokolenja", ni mogla nadaljevati študija med vojno. Leta 1943 je začela pošiljati zdravila in obveze partizanom. Nevarno nalogo je opravljala do poletja 1944, ko je z mlajšim bratom odšla v partizane.

Gospod Kolenec je največji del v šolski kroniki posvetil sinu Vladu, ki vojne ni preživel. Iz njegovih besed veje velika ljubezen do sina. Ob izbruhu vojne je bil Vlado dijak. Nemško maturo je opravil v Brežicah. Prvo zaposlitev je dobil pri rudniku, kjer se je ponesrečil. Prisilno so ga mobilizirali v nemško vojsko, po nekaj tednih pa so ga iz vojske odpustili. Ob prvi priložnosti je odšel v partizane. Nemci so ga ujeli in ga 23.3.1945 v Radečah ustrelili.

Kolenčeva hiša je bila ogrožena ob koncu 2. svetovne vojne. Ob umikanju Nemcev so z Zelene trave z zažigalnimi izstrelki zažgali

gospodarsko poslopje, ki je stalo v neposredni bližini hiše. poslopje je pogorelo do tal. S požrtvovalnostjo sosedov je uspelo požar omejiti na ta objekt, sicer bi lahko pogorela tudi hiša.

KOLENČEVA HIŠA

Po pripovedovanju Marte Kolenc je bilo že takrat politično življenje v Zagorju precej razgibano. Marta se je vedno rada spominjala predvolilnega shoda v gostilni PRI MEDVEDU na drugi strani ceste. Tudi pisatelj Ivan Cankar se je leta 1906. udeležil shoda, saj je kandidiral na listi socialnodemokratske stranke. Ko je šel mimo Kolenčeve hiše s svojimi somišljeniki, ga je Marta s prija-

teljicami s stopnišča hiše prijazno pozdravila. Ivan Cankar pa ji je iz gumbnice vrgel lep rdeč nagelj v pozdrav.

STOPNISČE KOLENČEVE HIŠE

Pozdrav iz Zagorja. NE 0299
 Veselo srečno novo
 leto 1906 vam želi
 rodbina Medvedov

GOSTILNA PRI MEDVEDU

hiša ima veliko sob. V vsak prostor vodijo vrata. Le v eno sobo v celi hiši pa vodijo edina dvokrilna vrata. Po ustnem izročilu naj bi bil v času Ilirskih province tu uradni prostor, in sicer sedež francoskih oblastnih organov.

EDINA DVOKRILNA VRATA V HIŠI

PREDPROSTOR KRASI LESTENEC.

IZ STATENBERSKEGA GRADU

"Moji straši", pripoveduje Dušan Kolenc," so bili nacionalno zavedni in po prvi svetovni vojni tudi projugoslovansko usmerjeni. To dokazujejo tudi imena otrok, ki so se rojevala v tej hiši: to je Črtomir, Breda, Vlado in tudi moje ime Dušan. Moje rojstvo je hišo obogatila tudi slika Kronanje carja Dušana iz srbske zgodovine."

STENE KRASIJO UMETNISKE SLIKE

Kolenčeva hiša je bila vedno gostoljubna. Obiskovali so jo ljudje, različnih slojev in različnih generacij.

V njihovem cvetličnem vrtu je večkrat posedal zdravnik in pisatelj dr.Slavko Grum. V hišo so radi zahajali tudi Cene Vipotnik, Stane Taufer, Ilka Vašte, Mile Klopčič, Valči Skrinjar-Tvrz in drugi.

v vseh prostorih so stene okrašene s slikami akademskih slikarjev in samoukov, ki so obiskovali to hišo. To so slike Bazeljna, Podjeda, Korošca, Weinbergerja, Kopitarja, Birolle in drugih. Zunanosti hiše ni dovoljeno spreminjati. Nekoliko so spremenili kuhinjo. V njej pa še vedno stoji zidan štedilnik, v katerem se ob praznikih peče orehova potica, znano daleč naokoli. V kuhinji so zazidali neko nepotrebno odprtino. Še prej pa so vanjo vstavili steklenico, v njo pa zapisali podatke o sedanjih lastnikih hiše. Prihodnjim rodovom, ki bodo odkrili sporočilo, so Kolenčevi izrekli najboljše želje.

PREDPROSTOR Z VZIDANIM SPOROČILOM

KOLENČEV ROD	POKLIC	STANOVANJE
JAKOB KOLENC	POSESTNIK	ČEHŠENIK
↓ KASPAR	KMET	ČEHŠENIK ŠT. 4
↓ VALENTIN	KMET	PRIŽENIL L. 1877 ČEHŠENIK ŠT. 1
↓ ALOJZ	UČITELJ	PRIŽENIL L. 1913 ZAGORJE ŠT. 1
↓ DUŠAN	UČITELJ	DANES CESTA 9. AVGUSTA
↓ + VLADO	PRAVNIK	
↓ IZTOK	ŠTUDENT	CESTA 9. AVGUSTA

JAKOB KOLENC
(* 1779, + 1838)

∞ URŠULA SESMAN
(* 1725, + 1857)

1844
KASPAR ∞ URŠULA ARH
(* 1842) (* 1820)

JOŽEFA
(* 1842)

JOHAN
(* 1844)

JOŽEF
(* 1846)

MARIJA
(* 1848)

JOHAN
(* 1851)

VILHELM
(* 1853)

1913
ALOJZ ∞
(* 1887, + 1972)

ČRTOMIR
(* 1914)

1916
DUŠAN ∞
(* 1919)

1915
VLADO ∞ NUŠA
(* 1947, + 1993) (* 1952)

IZTOK
(* 1974)

NEVA
(* 1979)

RODOVNIK KOLENČEVIH

VALENTIN
(1822)

1877
VALENTIN KATARINA LAVRIN
(1854, + 1937) (* 1850, + 1920) DAMJAN TEREZIJA JAKO
(* 1856) (* 1860) (* 1861)

IVETA INTIHAR
(* 1888, + 1970)

VALENTIN
(* 1891)

IVAN ŠPARLEK
(1926)

BREDA
(* 1921)

VLADU
(* 1922, + 1945)

MARJANA
(* 1950)

LITERATURA IN VIRI :

- J.Orožen : Zgodovina Zagorja ob Savi
- Solska kronika OŠ Zagorje
- Rojstne knjige župnišča Zagorje
- Rojstne knjige župnišča Čemšenik
- Poročna knjiga župnišča Čemšenik
- Knjiga gospodarjev župnišča Zagorje
- Družinski dokumenti Kolenčevih
- Ustno pričevanje Kolenčevih in nekaterih Zagorjanov